

TÖREBODA KOMMUN 2015-11-04

Dnr: KS 2015/0207

Töreboda kommuns riktlinjer för biståndsbedömning inom äldre- och handikappomsorg

Antagen av Kommunfullmäktige i Töreboda kommun 2015-11-30

Socialtjänstlagen

1 kap. Socialtjänstens mål

1 § Samhällets socialtjänst skall på demokratins och solidaritetens grund främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten skall under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser.

Verksamheten skall bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet.

4 kap. Rätten till bistånd

1 § Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt.

Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

11 kap. Handläggning av ärenden

Socialnämndens handläggning styrs av detta kapitel i Socialtjänstlagen, samt av bestämmelser i Förvaltningslagen.

1. Beslutsgrunder - behovsbedömning

Biståndshandläggarens arbete med myndighetsutövning innebär att göra en individuell bedömning av den enskildes förutsättningar och behov av insatser för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Riktlinjernas huvudsyfte är att förtydliga begreppet skälig levnadsnivå.

Oavsett vad ärendet gäller är det viktigt att fokusera på den enskildes behov och inte på socialtjänstens utbud av insatser. Arbetet med att bedöma rätten till bistånd handlar i korthet om att söka svaren på följande frågor:

- Hur ser hjälpbehovet ut?
- Kan den enskilde själv tillgodose behovet eller kan det tillgodoses på annat sätt?
- Hur kan biståndet utformas för att tillförsäkra den enskilde skälig levnadsnivå?

Fysisk aktivitet är positivt för hälsa och välbefinnande och därför arbetar vi för ett förhållningssätt som stödjer brukaren i att vara så aktiv och delaktig som möjligt i vardagen. All verksamhet inom äldreomsorgen i Töreboda kommun ska genomsyras av det aktiverande förhållningssättet, där ledorden är delaktighet och oberoende.

Behovet av insatser bedöms utifrån ett aktiverande förhållningssätt, vilket innebär att:

- Brukaren gör det hon/han klarar själv.
- Brukaren stöttas i det hon/han inte klarar själv och stödet utförs så långt möjligt tillsammans med brukaren utifrån dennes förutsättningar.
- Brukaren motiveras och uppmuntras till att göra sina egna val och stöttas i att behålla sina intressen, samt att ta ansvar för sin egen vardag.

Anmärkning:

Om den enskilde lever i hushållsgemenskap med annan person som inte har hjälpbehov, beviljas normalt inte hjälp med serviceuppgifter. Däremot beviljas personlig omvårdnad för att kompensera de förmågor som förlorats.

2. Hemtjänstbegreppet

I propositionen (2000/01:149, sid 22-23) preciseras hemtjänstbegreppet enligt följande:

”Med serviceuppgifter avses bland annat praktisk hjälp i hemmets skötsel, såsom städning, tvätt, hjälp med inköp, ärenden på post- och bankkontor och hjälp med tillredning av måltider samt distribution av färdiglagad mat. Med personlig omvårdnad avses de insatser som därutöver behövs för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov. Det kan handla om hjälp för att kunna äta och dricka, klä och förflytta sig, sköta personlig hygien och i övrigt insatser som behövs för att bryta isolering eller för att den enskilde skall känna sig trygg och säker i det egna hemmet. Vidare ingår i hemtjänstbegreppet även viss ledsagning respektive avlösning av anhörig”.

”Syftet med hemtjänsten är sålunda bland annat att underlätta den dagliga livsföringen för enskilda personer. Hemtjänsten är inte enbart förbehållen äldre människor och yngre personer med funktionshinder utan riktar sig även till bland annat personer med missbruksproblem eller psykisk sjukdom. Den enskilde kan få hemtjänsten såväl i ordinärt boende som i särskilt boende.”

3. Ordinärt boende

Besluten kan delas in i två kategorier:

1. Hemtjänst: beslut som i huvudsak innebär att anställd personal är verksam i den enskildes bostad.
2. Övriga beslut

3.1 Hemtjänst (i ordinärt boende)

Biståndsbeslutet är hemtjänst. Hemstöd för personer med psykisk funktionsnedsättning och avlösarservice för anhörigvårdare är särskilda former av hemtjänst.

Hemtjänst innefattar service och/eller personlig omvårdnad.

Avlösarservice är ett komplement till anhörigvård och utförs maximalt 10 timmar per månad och denna hemtjänstinsats är avgiftsfri. Syftet med avlösarservice är att ge möjlighet för anhöriga till ledighet och avkoppling från sitt vårduppdrag, samt att insatsen ska förhindra, förskjuta eller minska behovet av andra mer kostsamma insatser. Om ansökan och behov av avlösarservice är mer än 10 timmar per månad fattas beslut i form av hemtjänst och denna insats är inte avgiftsfri.

Service är städ, tvätt, post, bank, inköp av dagligvaror och matservice.

Personlig omvårdnad är de insatser som därutöver behövs för att tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov.

3.1.1 Städning

Kriterierna för att få städ är behov av stöd och hjälp för att sköta städuppgifter helt eller delvis.

Städning avser alltid endast skälig bostadsyta. Normalstädning för ensamstående omfattar maximalt 2 rum och kök (kök, hall, toalett, samt två valfria rum) och för makar maximalt 3 rum och kök. För familjer med två eller flera yngre barn omfattar

normalstädningen maximalt ett extra rum per barn. Städningen sker vanligtvis var tredje vecka, men kan av särskilda skäl direkt kopplade till hygien eller dokumenterade hälsoskäl utföras oftare.

Om den enskilde på grund av nedsatt funktionsförmåga inte kunnat städa under en period innan ansökan om hjälp sker kan det beviljas hjälp med eftersatt städ max fyra månader bakåt i tiden. Den enskilde kan inte återkommande beviljas eftersatt städ.

Begreppet normalstädning omfattar:

- dammtorkning av fria och plana ytor
- dammsugning och torkning av golv
- rengöring av sanitetsgods, såsom tvättställ, wc-stol, badkar, samt speglar
- rengöring av spis och diskbänk
- mindre mattor (maximalt 1,4 x 2,0 meter) och gångmattor (maximal längd tre meter) dammsugs och hängs ut för vädring

Finns önskemål om skåpstädning, frosta av kyl/frys eller andra mer sällan förekommande sysslor får något annat stå tillbaka vid städtillfället.

Den som får hjälp med städning ska tillhandahålla funktionsdugliga städredskap och lämpliga rengöringsmedel, vilket kommunen informerar om vid behovsbedömningen.

3.1.2 Tvätt

Avser maskintvätt och lättare klädvård samt viss strykning efter behov.

Den som får hjälp med tvätt ska tillhandahålla en tvättmaskin som fungerar och kan användas på ett säkert sätt, vilket kommunen informerar om vid behovsbedömningen.

3.1.3 Inköp av dagligvaror

Utförs endast som en del av den enskildes livsföring om denne följer med vid utförandet. Följe vid inköp kan kombineras med beviljad promenadhjälp. I hjälpen ingår inte kontanthantering.

3.1.4 Post/Bank

Avser endast behov där det är omöjligt att genom anhörig eller god man tillgodose behovet.

Förutsätter att modern teknik utnyttjas vid utförandet (Internet eller girobetalning per post). Ingen kontanthantering får förekomma.

3.1.5 Personlig omvårdnad

För förklaring av personlig omvårdnad hänvisas till kapitel 2 "Hemtjänstbegreppet". Vid bedömning av behov hänvisas till kapitel 1. Som tillägg till kapitel 2 gäller följande:

Hjälp med dusch/bad beviljas normalt vid ett tillfälle per vecka. Hårtvätt och hårrullning kan ingå som del av dusch/bad.

- Tillsynsbesök ersätter trygghetslarm när förmåga att själv larma saknas. Om andra tekniska lösningar kan finnas så ska de användas före tillsynsbesök.
- Mat – huvudmålet tillgodoses på Björkängens restaurang eller genom matleverans (så kallad matdistribution, för närvarande kall matlåda). Hjälp att värma mat kan ingå i hemtjänsten.

3.1.6 Övrigt

Övriga riktlinjer vid behov av hemtjänst i ordinärt boende:

- Bära in ved och vatten beviljas enbart för året-om-bostad. Hjälp med att bära in ved beviljas endast om det krävs för att värma upp bostaden. Veden ska vara framkörd till trappan.
- Husdjursomsorg ingår inte i begreppet skälig levnadsnivå. Om någon som beviljas hemtjänst innehar husdjur kan i ett akut läge (inte planerat eller förväntat) tillfällig omsorg ges i form av matning och rastning om närstående, grannar eller vänner, som kan sköta husdjuret, saknas. Innan beslut måste samråd ske med personal i arbetslaget. Vid längre tid än ett dygn hänvisas till inhyrning på djurpensionat.
- Hjälp till/från besök hos läkare, tandläkare, optiker, syn- och hörcentral och fotvård sker i första hand av anhöriga/närstående. Saknas anhöriga/närstående, som kan utföra hjälpen, hänvisas till Töreboda Röda Korskrets.
- Transporter ska den enskilde ombesörja själv med allmänna kommunikationsmedel, färdtjänst, sjukresor etc.

3.2 Övriga beslut (ordinärt boende)

3.2.1 Korttidsvistelse (korttidsboende)

Korttidsvistelse är ett komplement till ordinärt boende:

- vid regelbunden eller tillfällig avlastning för anhöriga kan växelvård beviljas max två veckor av fyra
- vid behov av insatser inför återgång till ordinärt boende
- vid vård i livets slut (palliativ vård)

Beslut om korttidsvistelse kräver en utredning som visar vilka hinder som gör det omöjligt att vara kvar i eget hem. Målsättningen med korttidsvistelsen ska vara dokumenterad.

Beslut om korttidsvistelse på grund av väntan på särskilt boende får inte överstiga 30 dagar. Om väntan blir längre gäller följande:

- Tidsbestämt, tillfälligt hyresavtal för lägenhet på korttidsavdelningen (muntligt eller skriftligt) i avvaktan på flyttning till lägenhet i särskilt boende.
- Avgifter enligt taxa för särskilt boende.

3.2.2 Dagverksamhet

Kriterier för att beviljas dagverksamhet är något av följande:

- behov av att bryta ensamhet eller/och social isolering
- behov av mental träning
- behov av fysisk träning eller rehabilitering
- behov av avlösning för anhöriga/närstående

3.2.3 Varuhemsändning

Biståndsbeslutet används när den enskilde inte själv tar sig till affär.

Observera att vid biståndsbeslut om hemtjänst är inköp av varor endast tillåtet i de fall brukaren följer med till affären. Däremot kan uppdraget att utföra varuhemsändning ges till hemtjänstens arbetslag eller annan uppdragstagare.

3.2.4 Ledsagare/tillfällig ledsagning

I första hand hänvisas behov av medföljare till Töreboda Röda Korskrets.

Biståndsbeslutet ledsagning används för att den enskilde skall kunna utföra en tillfällig aktivitet som är av vikt för den enskilde. Vid regelbundet återkommande aktivitet gäller biståndsbeslutet Hemtjänst. Ledsagning utförs utanför bostaden.

3.2.5 Kontaktperson

Kontaktperson beviljas när den enskilde saknar närstående, socialt kontaktnät och inte själva har förmåga att ta kontakt med andra.

Insatsen bör ses som ett icke professionellt stöd som ges av en människa med stort engagemang och intresse för andra människor. Något krav på särskild yrkeskompetens bör inte ställas. I uppdraget som kontaktperson kan det inte ingå uppgifter som ingår i hemtjänstbegreppet.

3.2.6 Trygghetslarm

Trygghetslarm används för att täcka behov som uppkommer så hastigt att den enskilde måste påkalla hjälp med larmanordning. Trygghetslarm beviljas även för att motverka otrygghet.

För att kunna ha ett trygghetslarm måste den enskilde ha insikt och förståelse för när och på vilket sätt man larmar.

3.2.7 Matservice

Omfattar två typer av biståndsbeslut:

a. Matleverans (tidigare matdistribution)

Biståndsbeslutet gäller för personer i ordinärt boende som på grund av nedsatt funktionsförmåga inte tillreder egen måltid och inte kontinuerligt kan gå till restaurang. Biståndsbeslutet kan kombineras med beslut om restaurang.

b. Måltid på restaurang

Biståndsbeslutet gäller personer i ordinärt boende som på grund av nedsatt funktionsförmåga inte tillreder egen måltid. Biståndsbeslutet är giltigt på restaurang Björkängen, biståndsbeslutet är även giltigt på restaurang Krabbängsgården. Biståndsbeslut kontrolleras av kökspersonal mot dagjournal eller akut beslut och den enskildes legitimation.

4. Särskilt boende

Beslutet utgår från tre grundförutsättningar:

- Ansökan om särskilt boende undertecknat av individen.
- Utredning som visar att det är den enskildes uttryckliga önskan.
- Inte längre möjligt att bo kvar i ordinärt boende, inkluderande annan ordinär bostad.

Inte längre möjlighet att bo kvar i ordinärt boende kan ses utifrån perspektivet att behovets omfattning är så stort att antalet personal som gör insatser för individen i det ordinära boendet blir orimligt stort.

Ett annat perspektiv kan vara att arbetet i det ordinära boendet till följd av behovets omfattning kommer i uppenbar konflikt med arbetsmiljölagen. Oavsett behovets storlek är den enskilde kvar i eget boende tills den ansöker om särskilt boende. Vår uppgift i ordinärt boende är att tillgodose behovet men inom ramen för förvaltningens

handlingsutrymme avseende exempelvis hjälpmedel och personal. Om den enskilde inte kan acceptera dessa villkor kan den ansöka om särskilt boende.

4.1 Verkställigheten efter verkställighetsbeslut

Den enskilde kan ange önskemål om geografisk placering.

Enhetschefen i samråd med teamet (biståndshandläggare, sjuksköterska, sjukgymnast och arbetsterapeut) fastställer avdelning och lägenhet.

Om den enskildes önskemål om geografisk placering inte kan tillgodoses hanteras detta inom ramarna för intern bostadsförmedling.

4.2 Parboendegaranti

Kommunfullmäktige beslutade 2012-05-28, § 249:

- garantin gäller med samma förutsättningar som för ensamboende med särskilt boende
- garantin gäller från och med 2013-01-01

Äldre människor som har levt och bott ihop under en längre tid ska kunna fortsätta att leva och bo tillsammans, även när den enes behov kräver boende i en särskild boendeform för service och omvårdnad för äldre människor. För den som beviljats boende i en särskild boendeform för äldre personer anses det ingå i en skälig levnadsnivå, att kunna fortsätta sammanbo med sin make eller sambo oavsett om personerna har olika omsorgsbehov. Registrerade partners likställs med makar. Detta ska gälla under förutsättning att paret dessförinnan varaktigt har bott tillsammans.

Praktiska förutsättningar (KS 2011/0077):

Tillgång till lämpliga lägenheter

Erbjudande om Behovet av lämpliga lägenheter kan i prioriteringsordning för närvarande lösas på följande sätt:

1. Gemensam lägenhet i särskilt boende på Krabbängsgården.
2. Två intilliggande lägenheter på Björkängen.
3. tvårumslägenhet (53-56 kvm) på Bergmansgårdens andra våning. Det är ett ordinärt boende, men med hemtjänst och hemsjukvård i samma omfattning som på ett särskilt boende.

Hyreslagens besittningsskydd

När det gäller alternativ 1 eller 2 ovan så måste minst en av de boende uppfylla kriterierna för särskilt boende i Töreboda kommun. Om make/maka som har rätt till särskilt boende avlider och kvarvarande make/maka då inte uppfyller kriterierna så överförs inte hyreskontraktet för lägenheten. Konsekvenserna av det är att hyresvärden (kommunen) måste erbjuda en annan lägenhet som kan anses vara likvärdig. Kommunen förfogar över lägenheter i ordinärt boende (Kronvägen i Moholm, servicelägenheter i Älgårås, på Klockaregatan och på Bergmansgården), vilket innebär att annan likvärdig lägenhet är möjlig att erbjuda.

Avgiftsregler

Make/maka, som inte uppfyller kriterierna för särskilt boende, betalar omvårdnadsavgift som ordinärt boende enligt Töreboda kommuns avgiftstaxa för äldre- och handikappomsorgen. När det gäller avgift för mat så gäller avgiftstaxan för kost och måltider inom särskilt boende.